

49

P A L A T I N A T V S
R H E N I

*C. ego no-
minis.*

*Antiqui-
tas.*

Palatz Germanis curiam significat, & forum judicarium: Tales autem curiæ per universam Germaniam plures olim fuere; qui vero in iis juri dicundo præerant, dicebantur Pfaltzgraven, quasi Præfecti Curiarum, ad quos dabatur in rebus arduis provocatio. Itaq; in speculo Saxonico diserte lego, *Quelibet provincia Teutonice terra suum habebat Palantz gravionatum, Saxonia, Bavaria, Franconia, Suevia.* Hoc ergo sive à Romanis petium, qui suos in provinciis Præfides, Duces, Comitelsq; habuerunt, sive docente necessitate & rerum usu introductum, sequuti sunt etiam in sua Republica veteres Germani. Apud Otfridum quoque prætorium vocatur *Palinzhus*, quasi dicas domum curiam, aut *duxat*. Tales curiæ in Polonia sunt hodie Lublini & Petrivociæ, quibus alternis semestribus jus dicitur. In Saxonia vero quinque fuisse istiusmodi curias testatur autor speculi Saxonici; *Quinque*, inquit, *civitates quæ Palantia dicuntur, in Saxonia inveniuntur, in quibus Rex legitimis debeat curiis præsidere: Prima dicitur Crona, Werlitz secunda, que modo in Goslarum translatæ est: Walhausen tertia; Aistede quarta; quinta Mersburg nuncupatur. In ea septem feuda vexillorum sunt definita, Ducatus Saxonia & Palantia.* Neque dubium est, quin sub Imperatore Constantio, res adhuc in Germania gerente Juliano, tales Pfaltzæ fuerint, & earum præfides Pfaltz-gravi dicti sint, plane ut à burgis, hoc est castellis, Burg-gravii, à provinciis Lant-gravii; à limitibus sive marcis March-gravii. Itaque narrat Ammianus Marcellinus, Romanum militem in prima Germania supra Moguntiacum agentem transmissis ponte Rheno in Allemannos excursione fecisse, ac Hortarii quidem Regis, qui proximus anni debebat, terris pepercisse, quod is socius haberetur, properantes vero ad interiora, ubi terras infestorum attingere Regum, ussisse omnia & rapuisse, perque medium rebellium solum grassatos esse. Postquam vero ventum est ad regionem cui Capellatii vel Palas nomen est, ubi terminales lapides Allemannorum & Burgundorum consinia distinguebant, castra illic posuisse, & Maurianum atque Hariobaudum fratres suscepisse. Hisce inquam verbis non est dubium quin talis curia significetur. Cæterum qui ab Ammiano Heidelbergam designari putant, magnopere falluntur. Palas enim Ammiani fuit in interiore Allemannia, non Rheno vicinus: tria quippe notantur ab ipso locorum discrimina
Germania.

na: Primum est regnum Hortarii ad Rhenum, ad quem forte potest referri Heidelbergensis tractus: Tum interius adhuc, terræ infestorum Regum, quas Iulianus depopulatus est: Denique ulterius, Palas, quod ipsum in collimitio dicitur fuisse Burgundorum & Allemannorum; quod quidem ita capiendum est, ut per Allemannorum regionem diu profectis, occurrerint tandem noti illo tempore limites Burgundionum, ad quos Palas sive curia judicandis decidendisq; litibus extructa fuit. Quæ certe Heidelbergæ non conveniunt. Apud Romanos Palatina officia vocantur, quæ ad Imperatoris Palatium spectant: adhibitaque est eadem vox postea ad designandum in Germania munus istud judicarium; itaque Palatini in Andechs, Palatini à Schiern, à Wittelspach, Palatini à Dachaw, Palatini à Vallar, & Palatini Thubingenses leguntur in historia. Est & Palatinatus Saxonie perantiquus. Et ad hastiludium, quod Tiguri olim institutum fuit, feruntur xxxi v Palatini diversis è locis convenisse. Est etiam ad Rhenum ædificium quod Pfaltz vocant, *bey Caub*, cui Pfaltzgravium aliquem præfuisse opinio est. Progressu tamen temporis emittit inter omnes Palatinatus Rheni, videturque ejus Comiti id primum arbitrio Imperatorum, postea etiam hæreditate concessum esse, ut juri dicundo supra omnes, vice Imperatoris præesset, modo ut inspector ordinis, modo ut collegii ad Wormatiam aut Spiram residentis caput; eoq; factum est, ut ad ipsum, tanquam ad oraculum totius Germaniæ gravissimæ controversiæ semper fuerint delatæ. Est autem Palatinatus alter superior in Bavaria ad Danubium, alter inferior ad Rhenum. Hic ad Occasum Ducatu Bipontino terminatur; ad Ortum Franconia & Ducatu Wirtembergico; ad Septentrionem est Mœnus; ad Meridiem Alsatia. Mediam regionem Rhenus interluit: eoque fit, ut partim sit Cisrhenana, partim Transrhenana. Hanc Nicer amnis rursus secatur. Est autem tractus iste omnium totius Germaniæ & amœnissimus & fecundissimus. Urbes in eo, si Borbetomagum, Nemetes, Altam ripam excipias, haud ita vetustæ sunt: Heidelbergæ, Durlacum, Bretta, Ladeburgum, Weinhemium, Cauba, Gelhusen, Cæsarea Lutra, Lovenstenum, Oppenheimum, aliæque ad numerum xlviii.

Principum Palatinorum sedes est Heidelbergæ, ad Nicrum amnem, qua se montes in planitiem pandunt. Aliquando sub Episcopo Wormaciensi fuit. Sed ex quo eam Palatinus in feudum accepit, sedes Principis facta est, qui acquisitis longe lateque ditionibus, eam metropolim omnium

*Palatinatus
duplex.*

*Urbes Palatinatus
inferioris.*

Heidelbergæ.